

Határozatok Tára

MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. március 10.¹

C-12/15. sz. ügy

Universal Music International Holding BV
kontra
Michael Tétreault Schilling,
Irwin Schwartz,
Josef Brož

(a Hoge Raad der Nederlanden [Hollandia Legfelsőbb Bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — 44/2001/EK rendelet — Az 5. cikk 3. pontja — Jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek — A káresemény bekövetkezésének helye — Tisztán vagyoni kár”

I – Bevezetés

1. Jól ismert, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóság meghatározásának a 44/2001 rendelet² által bevezetett rendszere e rendelet 2. cikkének (1) bekezdésén alapul, amely szerint a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy az adott tagállam bíróságai előtt perelhető, és az e szabály alóli egyik kivétel a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontjában található, amelynek értelmében a jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekben a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett.

2. A jelen ügy kulcskérdése az, hogy az egyik tagállamban elkövetett jogellenes cselekmény nyomán valamely más tagállamban bekövetkezett vagyoni kár már önmagában is megalapozhatja-e a joghatóságot a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja alapján.

II – Jogi háttér

3. A 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.).

4. Ugyanezen rendelet 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

[...]

3. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet;

[...]”

III – A jogvita alapját képező tényállás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

5. A Universal Music International Holding BV (a továbbiakban: Universal Music) egy Baarnban (Hollandia) székhellyel rendelkező hanglemez-forgalmazó társaság, amely az Egyesült Államokban székhellyel rendelkező Universal Music Group tagja. A Universal Music International Ltd (a továbbiakban: Universal Ltd) a Universal Music testvérvállalata, és ugyancsak a Universal Music Group tagja.

6. 1998-ban a Cseh Köztársaságban székhellyel rendelkező Universal Ltd, B&M spol. s r.o. (a továbbiakban: B&M) társaság, valamint a B&M részvényesei megegyeztek arról, hogy e csoport egy vagy több társasága először a B&M – a Universal Music Groupon belül végül e célra kijelölt társaság – részvényeinek először 70%-át, majd 2003-ban a fennmaradó részvényeiket vásárolja fel. A részvények árát 2003-ban, e fennmaradó 30% felvásárlásakor kellett meghatározni. E megállapodásokat szándéknyilatkozat-tervezetbe foglalták, amely a B&M átlagos éves nyereségének ötszörösét jelölte meg elérendő vételárként.

7. A felek a B&M részvényei 70%-ának megvásárlásáról és átadásáról, valamint a fennmaradó 30%-ra vonatkozó vételi opcióról állapodtak meg. A Universal Music Group jogi részlegének megbízásából a cseh Burns Schwartz International ügyvédi iroda készítette el az üzletrészcíós szerződést. 1998 augusztus végétől a Universal Music Group jogi részlege, a Burns Schwartz International és a B&M részvényesei nyolc szerződéstervezetet vitattak meg. A tárgyalások során a Universal Musicot jelölték ki vásárlóként.

8. 1998. november 5-én a Universal Music, a B&M és ez utóbbi részvényesei üzletrészcíós szerződést kötöttek.

9. A Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy a Universal Music Group által javasolt egyik módosítást nem vezette át teljes egészében a Burns Schwartz International munkatársa, és ez ötszörös vételárat eredményezett az eredetileg tervezetthez képest, amely vételárat ezt követően a részvényesek számára kellett megszorozni.

10. Amint a Universal Music 2003 augusztusában eleget tett azon kötelezettségének, hogy megvásárolja a B&M részvényeseitől a részvények maradék 30%-át, és kiszámította a tervezett vételárat, ami 10 180 281 CZK-t (hozzávetőlegesen 313 770,41 eurót) tett ki, a B&M részvényesei az üzletrészcíós szerződésben szereplő képlet szerinti, 1 003 605 620 CZK-t (hozzávetőleg 30 932 520,27 eurót) kitevő összeget követelték.

11. A Universal Music és a B&M részvényesei úgy határoztak, hogy vitájukat döntőbizottság elé terjesztik, amely előtt 2005. január 31-én egyezsége jutottak. A Universal Music ezen egyezség végrehajtása keretében 2 654 280,03 euró összeget fizetett a részvények fennmaradó 30%-áért (a továbbiakban: az egyezség szerinti összeg). Az egyezség szerinti összeget egyik hollandiai bankszámlájáról egyenlítette ki. Az átutalás a B&M üzletrész-átruházó részvényeseinek cseh köztársaságbeli bankszámlájára történt.

12. A Universal Music keresetet indított a rechtbank Utrecht (utrechtli elsőfokú bíróság) előtt, amely arra irányult, hogy az alpereseket jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos felelősségükre tekintettel egyetemlegesen kötelezzék 2 767 861,25 euró kamatokkal és járulékokkal növelt megfizetésére. E kérelem arra a kárra vonatkozik, amelyet a Universal Music állítása szerint a Burns Schwartz International egyik munkatársának az üzletrészopciós szerződés megszövegezése során tanúsított hanyagsága miatt szenvedett el. A kártérítési követelés összege egyrészt a tervezett eladási ár, másrészt az egyezség szerinti összeg és a Universal Music részéről a döntőbizottsági eljárással és az egyezséggel összefüggésben felmerült költségek közötti különbözetből tevődik össze.

13. A Universal Music azzal érvelt, hogy – az alpereseknek tulajdonított magatartás következtében – Hollandiában keletkezett „eredeti vagyoni kára”, mivel a székhelye szerinti országban, azaz Hollandiában található vagyonából fizette ki az egyezség szerinti összeget és a döntőbizottsági eljárással, valamint az egyezséggel összefüggő költségeket.

14. A Romániában lakóhellyel rendelkező M. T. Schilling és a Cseh Köztársaságban lakóhellyel rendelkező J. Brož vitatta a holland bíróság joghatóságát arra hivatkozva, hogy az egyezség szerinti összeg és a Universal Music vagyonát terhelő költségek kifizetése nem tekinthető a Cseh Köztársaságban kifejtett magatartás nyomán Hollandiában bekövetkezett eredeti vagyoni kárnak.

15. A Rechtbank (utrechtli elsőfokú bíróság) 2009. május 27-i ítéletében megállapította, hogy nem rendelkezik joghatósággal a Universal Music által előterjesztett kérelem elbírálására. Véleménye szerint a Universal Music által hivatkozott – a káresemény közvetlen következményeként jelentkező – kár tisztán vagyoni kár volt. Az a kérdés vetődik fel, hogy e kár felmerülésének helye – a jelen ügyben Baarn, a Universal Music székhelye – tekinthető-e a káresemény 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében vett helyének. A rechtbank Utrecht (utrechtli elsőfokú bíróság) véleménye szerint nem ez a helyzet, mivel nem áll fenn elegendő támpont annak vélelmezéséhez, hogy a holland bíróság e rendelet 5. cikkének 3. pontja alapján joghatósággal rendelkezik.

16. A Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (az arnhem-leeuwardeni fellebbviteli bíróság), amelyhez a Universal Music fellebbezéssel fordult, 2013. január 15-i ítéletében helyben hagyta a rechtbank Utrecht (utrechtli elsőfokú bíróság) ítéletét. E bíróság az említett 5. cikk 3. pontjával kapcsolatban úgy ítélte meg, hogy jelen esetben hiányzik a kérelem és az eljáró bíróság közötti különösen szoros kapcsolat, amely a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontja alkalmazásának feltételét képezi. Nem alapozza meg elegendően a holland bíróság joghatóságát egyedül az a tény, hogy az egyezség szerinti összeget hollandiai székhelyű társaságnak kell viselnie.

17. A Universal Music felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a fellebbviteli bíróság ítéletével szemben a Hoge Raad der Nederlandenhez (Hollandia Legfelsőbb Bírósága). M. T. Schilling és J. Brož egymástól függetlenül feltételes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.

18. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a Bíróságnak a Marinari-ítéletben³ alkalma nyílt kimondani, hogy az a hely, ahol a károsult egy másik tagállamban bekövetkezett és általa elszenvedett eredeti kár következtében – állítása szerint – vagyoni kárt szenvedett, nem tekinthető annak a helynek, ahol a káresemény a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében bekövetkezett.

19. A Bíróság mindazonáltal még nem határozta meg azt a mércét vagy szempontot, amely alapján a nemzeti bíróság meg tudná állapítani, hogy – első vagyoni kárnak vagy közvetlen vagyoni kárnak is hívott – eredeti vagyoni kárról, vagy az e vagyoni kárból eredően bekövetkezett – származtatott vagy közvetett kárnak is nevezett – vagyoni kárról van-e szó.

20. A Bíróság nem jelölte meg azt a mércét vagy szempontot sem, amely alapján a nemzeti bíróságnak meg kellene állapítania, hogy hol következett be vagy tekinthető bekövetkezettnek a vagyoni kár, legyen szó akár közvetlen, akár származtatott vagyoni kárról.

21. A Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia Legfelsőbb Bírósága) álláspontja szerint az a kérdés is felmerül, hogy a nemzeti bíróság, amelyeknek mérlegelnie kell, hogy a 44/2001 rendelet alapján rendelkezik-e joghatósággal a jelen ügyben, köteles-e – és amennyiben igen, mennyiben – a felperes, illetve a kérelmező által ezzel összefüggésben előadottakból kiindulni értékelése során, vagy az alperes által ezen előadottak megkérdőjelezése érdekében kifejtetteket is értékelnie kell-e.

22. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját, hogy az a »hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett«, azon tagállambeli helynek tekinthető, ahol a kár bekövetkezett, ha ez a kár kizárólag olyan vagyoni kárból áll, amely olyan jogellenes magatartás közvetlen következménye, amely valamely másik tagállamban valósult meg.

2) Amennyiben az 1. kérdésre adott válasz igenlő:

a) A nemzeti bíróságoknak a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti joghatóságuk vizsgálata során milyen mérce vagy milyen szempontok szerint kell megállapítaniuk, hogy a jelen ügyben valamely jogellenes magatartás közvetlen következményeként bekövetkezett vagyoni kárról (»eredeti vagyoni kárról« vagy »közvetlen vagyoni kárról«) van-e szó, vagy olyan vagyoni kárról, amely valamely másik helyen bekövetkezett első kár következtében következett be, illetve olyan kárról, amely valamely máshol bekövetkezett kárból ered (»származtatott vagyoni kár« vagy »közvetett kár«)?

b) A nemzeti bíróságoknak a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti joghatóságuk vizsgálata során milyen mérce vagy milyen szempontok szerint kell megállapítaniuk, hogy a jelen ügyben hol következett be vagy tekinthető bekövetkezettnek a vagyoni kár, legyen szó akár közvetlen, akár származtatott vagyoni kárról?

3) Amennyiben az 1. kérdésre adott válasz igenlő, úgy kell-e értelmezni a 44/2001 rendeletet, hogy a nemzeti bíróságok, amelyeknek mérlegelniük kell, hogy az említett rendelet alapján rendelkeznek-e joghatósággal a jelen ügyben, kötelesek a felperes, illetve a kérelmező által ezzel összefüggésben előadottakból kiindulni értékelésük során, vagy úgy, hogy e bíróságoknak azt is értékelniük kell, amit az alperes kifejtett ezen előadottak megkérdőjelezése érdekében?”

23. Az alapügy felperesei, M. T. Schilling és J. Brož, a görög kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtottak be észrevételt, továbbá a 2015. november 25-i tárgyaláson sor került a meghallgatásukra is.

3 — C-364/93, EU:C:1995:289.

IV – Elemzés

A – Előzetes megjegyzések

24. A jelen indítványban hivatkozom a Bíróságnak a polgári és kereskedelmi ügyekben az új tagállamoknak az alábbi egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel módosított, a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény⁴ (a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) kapcsolatos ítélkezési gyakorlatára, tekintettel arra, hogy mivel a 44/2001 rendelet a Brüsszeli egyezmény helyébe lépett, a Bíróság által az ezen egyezmény rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés ezen rendelet rendelkezéseire is érvényes, amennyiben ezen jogszabályok rendelkezései egyenértékűnek tekinthetők.⁵ Ugyanis a jelen ügy kulcsfontosságú rendelkezésének, azaz a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának szövege szinte teljes mértékben megegyezik a Brüsszeli Egyezmény megfelelő rendelkezésének szövegével, amely egyezménynek a rendszerét átveszi. Az ilyen egyenértékűsége tekintettel a 44/2001 rendelet (19) preambulumbekzdésének megfelelően biztosítani kell a két jogszabály értelmezése közötti folyamatosságot.⁶

B – Az első kérdésről

25. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével arra kérdez rá, hogy úgy kell-e értelmezni a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját, hogy az a „hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett”, azon valamely tagállambeli helynek tekinthető, ahol a kár⁷ bekövetkezett, ha ez a kár kizárólag olyan vagyoni kárból áll, amely olyan jogellenes magatartás közvetlen következménye, amely valamely másik tagállamban valósult meg.

26. A kérdést előterjesztő bíróság tehát lényegében arra keres választ, hogy a valamely tagállamban bekövetkezett vagyoni kár elegendő kapcsolóelvvel képez-e a joghatósággal rendelkező bíróság 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja alapján történő meghatározásához.

27. A „Brüsszel I”-rendelet II. fejezetének 2. szakasza csak az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságának a 44/2001 rendelet 2. cikkének (1) bekezdésében foglalt alapelvétől eltérést engedve rendelkezik a különös joghatóság eseteiről, amelyek közé az említett rendelet 5. cikkének 3. pontjában szereplő eset is tartozik.⁸ Mivel ugyanis azon hely bíróságának joghatósága, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet, különös joghatósági szabálynak minősül, azt önállóan és szigorúan kell értelmezni,⁹ ami nem teszi lehetővé az említett rendeletben kifejezetten szereplő eseteken túlterjeszkedő értelmezést.¹⁰

4 — HL 1972. L 299., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 12. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítés: HL L 242., 2006. szeptember 5., 6. o., HL L 124., 2011. május 13., 47. o.

5 — TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

6 — Kimondottan a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját illetően lásd: Zuid-Chemie-ítélet (C-189/08, EU:C:2009:475, 19. pont).

7 — A lehetséges félreértések elkerülése végett ki kívánom emelni, hogy a jelen indítványban a „hátrány” és a „kár” kifejezéseket azonos értelemben használom.

8 — Lásd különösen: Coty Germany-ítélet (C-360/12, EU:C:2014:1318, 44. pont); Melzer-ítélet (C-228/11, EU:C:2013:305, 23. pont).

9 — Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében. Lásd különösen: Holterman Ferho Exploitatie és társai ítélet (C-47/14, EU:C:2015:574, 72. pont); CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335, 37. pont); Kolassa-ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 43. pont).

10 — Lásd például: Coty Germany-ítélet (C-360/12, EU:C:2014:1318, 45. pont); Melzer-ítélet (C-228/11, EU:C:2013:305, 24. pont).

28. A 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontjában foglalt különös joghatósági szabály alapja a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a különösen szoros kapcsolat léte a jogvita és káresemény bekövetkezésének helye szerinti bíróság között, amely az igazságszolgáltatás megfelelő működésére és a hatékony eljárásszervezésre tekintettel igazolja a joghatóság e bíróság számára való biztosítását.¹¹ Ugyanis a jogvita tárgyához való közelsége és a könnyebb bizonyításfelvétel miatt rendszerint a káresemény bekövetkezésének helye szerinti bíróság a legalkalmasabb a határozathozatalra.¹²

29. A 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja tehát úgy rendelkezik, hogy a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a *káresemény* bekövetkezett vagy bekövetkezhet.

30. Megjegyzem, hogy e rendelkezés egyáltalán nem *kárról* vagy *károsodás*, hanem *káreseményről* beszél. A 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának szövege szerint elsősorban tehát nem a kárra, hanem a kárt okozó eseményre vonatkozik. E rendelkezés logikája számomra nyilvánvalónak tűnik: a bíró általában ott van a legjobb helyzetben a tényállás feltárása, a tanúk meghallgatása és bármely eljárási aktus foganatosítása szempontjából, ahol a károkozás ténylegesen megtörtént.

31. Ennek megfelelően közismert, hogy a Bíróság a „*Mines de potasse d’Alsace*”-nak nevezett Bier-ítélet¹³ alapjául szolgáló ügyben úgy értelmezte a „hely[...]”, ahol a káresemény bekövetkezett” kifejezést, hogy az két helyet jelent, azt a helyet, ahol a kár bekövetkezett,¹⁴ és azt a helyet, ahol a kárt okozó esemény¹⁵ bekövetkezett.¹⁶

32. A vagyoni kárt illetően a Bíróság *Marinari*-ítéletben¹⁷ kimondta, hogy a „hely[...]”, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalom nem olyan helyre vonatkozik, ahol a károsult egy másik tagállamban bekövetkezett és általa elszenvedett eredeti kár *következtében* – állítása szerint – vagyoni kárt szenvedett.¹⁸ A jelen esetben a felperes egy egyesült királyságbeli bankfiókban egy köteg saját váltót helyezett letétbe, amelynek visszaszolgáltatását a bank alkalmazottai megtagadták és jelezték a rendőrségnek ezen eszközöket, melyeket kétes eredetűnek minősítettek, amely a felperes letartóztatását és a saját váltók zár alá vételét eredményezte. Miután a felperest az angol bíróság felmentette, olasz bírósághoz fordult annak érdekében, hogy a bank megtérítse számára az alkalmazottai által okozott kárt. A kérelem a saját váltók ellenértékének kifizetésére és a fogva tartása, valamint több szerződés megszüntetése és a jó hírnevének megsértése miatt állítólagosan elszenvedett kárának megtérítésére vonatkozott.

33. Az alapügyben a hibás kikötést tartalmazó szerződést a Cseh Köztársaságban tárgyalták meg és írták alá. A felek jogait és kötelezettségeit – köztük a Universal Music azon kötelezettségét, hogy a részvények fennmaradó 30%-áért az eredetileg tervezettnél nagyobb összeget fizessen – e tagállamban rögzítették. E szerződéses kötelezettség, amelynek keletkeztetése nem állt a szerződő felek szándékában, a Cseh Köztársaságban jött létre. Tehát az eredetileg tervezettnél magasabb ár fizetésére vonatkozó kötelezettség e tagállamban vált visszafordíthatatlanná és megkerülhetlenné és – véleményem szerint – a kár itt következett be.

34. E megállapítás azt vonná maga után, hogy az első és a második kérdés hipotetikussá válik annyiban, amennyiben az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az a „hely[...]”, ahol a káresemény bekövetkezett”, a Cseh Köztársaságban található.

11 — Lásd: *Zuid-Chemie*-ítélet, C-189/08, EU:C:2009:475, 24. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

12 — Lásd: *Zuid-Chemie*-ítélet, C-189/08, EU:C:2009:475, 24. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

13 — 21/76, EU:C:1976:11, 166. pont.

14 — A német szakirodalom „*Erfolgsortnak*” nevezi.

15 — A német szakirodalom „*Handlungsortnak*” nevezi.

16 — 21/76, EU:C:1976:166, 24. pont; lásd szintén: *Zuid-Chemie*-ítélet (EU:C:2009:475, 23. pont); *Kainz*-ítélet (C-45/13, EU:C:2014:7, 23. pont).

17 — C-364/93, EU:C:1995:289.

18 — Lásd: *Marinari*-ítélet (C-364/93, EU:C:1995:289, 21. pont).

35. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor azt állítja, hogy a bíróság ítélkezési gyakorlatában nem talált választ arra a kérdésre, hogy csak vagyoni kár határozhatja-e meg az „Erfolgsortot” és ezáltal a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerinti joghatóságot. Másképp fogalmazva, arra keres választ, hogy fennáll-e a joghatóság a fent hivatkozott rendelkezés alapján, ha – mint a Marinari-ítélet alapjául szolgáló ügyben – nem volt eredeti kár.¹⁹

36. Másodlagosan, ilyen esetben a jelen ügy kulcsfontosságú kérdése az, hogy az a Bíróság által a Mines de potasse d’Alsace-ítéletben²⁰ tett megállapítás, amely szerint a „hely[...]”, ahol a káresemény bekövetkezett” kifejezés két helyet jelent, akkor is érvényes-e, ha a kár tisztán vagyoni.

37. Én nem így gondolom.

38. vagyoni kár, azaz a kizárólag a pénzeszközök csökkenésében testet öltő kár²¹ fennállása esetén nem gondolom, hogy az „Erfolgsort” fogalma teljesen releváns lenne.²² Bizonyos helyzetekben nem lehet megkülönböztetni a „Handlungsort” és az „Erfolgsort” fogalmakat. Az esetleges „Erfolgsort” meghatározása szempontjából az ilyen helyzetben minden attól függ, hogy hol található a pénzeszközök, ami általában egybeesik a lakóhellyel, illetve jogi személy esetén a székhellyel. Ez a kérdés sokszor esetleges és a szóban forgó tényállással semmiféle összefüggésben nem áll megfontolásokhoz kapcsolódik.

39. Következésképpen óvatos lennék a Mines de potasse d’Alsace ítéletben²³ kialakított ítélkezési gyakorlat olyan helyzetre való, szó szerinti alkalmazását illetően, ahol a kár vagyoni. Ahogy azt a Bizottság helyesen kiemeli észrevételeiben, a Bíróság a Mines de potasse d’Alsace ítéletben²⁴ nem a joghatósági főszabály alóli kivételek szélesítése céljából ismerte el, hogy a felperesnek lehetősége van választani a kár bekövetkezésének, valamint a kárt okozó esemény bekövetkezése helye között. Az ilyen választást a jogvita tárgyához való lehető legnagyobb közelségnek, az ügy eldöntésére legmegfelelőbb bíróság kijelölésének, valamint – e vonatkozásban – a bizonyításfelvétel és tanúmeghallgatás általi hatékony eljárásszervezésnek a szüksége indokolja.

40. Ahogy fentebb láttuk, a Bíróság számára a hatékony eljárásszervezést lehetővé tevő összes tényező tehát a Cseh Köztársaságban áll fenn.

41. Másképp fogalmazva, önmagában annak ténye, hogy egy hollandiai székhelyű társaságot terhel az egyezség szerinti összeg, elégtelen indok a holland bíróságok joghatóságának megalapozásához a gondos igazságszolgáltatásra és az eljárásgazdaságosságra tekintettel.

42. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának elemzése álláspontom szerint nem gyengíti e megközelítést.

19 — C-364/93, EU:C:1995:289.

20 — 21/76, EU:C:1976:11, 166. pont.

21 — A kérdést előterjesztő bíróságtal használt kifejezés: „Vermögensschade”.

22 — Teljesen nyilvánvalóan más a helyzet, ha a jogellenes károkozás magára a vagyoni irányul. Az ilyen helyzetben számomra egyértelmű, hogy az „Erfolgsort” nagyon is lehet az a hely, ahol a vagyoni kár bekövetkezik. Lásd szintén ebben az értelemben: Mankowski, P., in: U. Magnus, P. Mankowski, Commentary, Brussels Ibis Regulation, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2016, 7. cikk, 328. pont.

23 — 21/76, EU:C:1976:11, 166. pont.

24 — 21/76, EU:C:1976:11, 166. pont.

43. A Kronhofer-ítélet²⁵ alapjául szolgáló ügyben az ausztriai lakóhellyel rendelkező károsult személy elfogadta azt az ajánlatot, hogy számlát nyisson Németországban, amelyre átutalt egy tőkeösszeget. A Bíróság kimondta, hogy a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a „hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett” nem jelenti a kérelmező lakóhelyét, ahol a „vagyonának központja” található, *kizárólag azon az alapon*, hogy a pénzügyi kára vagyona egy részének valamely másik szerződő államban történő elvesztéséből ered.²⁶ E megállapítás meggyőző, tekintve, hogy e hely inkább véletlenszerű, és nem szükségszerűen megbízható kapcsolóelv.

44. A Kolassa-ítélet²⁷ alapjául szolgáló ügyben egy befektető saját országában – Ausztriában – fektetett be egy meghatározott összeget egy banknál. A Bíróság számára a kár ott következett be, ahol a befektető azt elszenvedte,²⁸ azaz Ausztriában. A Bíróság szerint a joghatóság a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerint állt fenn.²⁹

45. Úgy vélem azonban, hogy ebből az ügyből nem lehet azt az általános szabályt levonni, miszerint a vagyoni kár elégséges kapcsolóelv a fent hivatkozott rendelkezés szempontjából. A Kolassa-ítélet³⁰ alapjául szolgáló ügy tényállása ugyanis különleges volt. Ezen ügy alperese, egy brit bank a vitattott értékpapírokra vonatkozó tájékoztatót adott ki Ausztriában³¹ és ezen értékpapírokat egy osztrák bank értékesítette (tovább).

46. A CDC Hydrogen Peroxide ítélet alapjául szolgáló, versenyjoggal kapcsolatos ügyben, amelyben a károsultak több tagállamban voltak, a Bíróság elismerte, hogy e különböző helyek kapcsoló tényezőként szolgálhatnak.³² A Bíróság kimondta, hogy „[a] mesterségesen megnövelt ár miatt fizetett többletköltség képezte kárt illetően ez a hely csak a külön-külön vizsgált, állítólagosan károsult egyes felek vonatkozásában határozható meg, és az – főszabály szerint – ezek székhelyén található”.³³

47. Én nem gondolom, hogy e megállapítás olyan általános szabályt alapozna meg, amelynek értelmében a károsult vállalkozás székhelye lenne a kár bekövetkezésének helye. Éppen ellenkezőleg, e megállapítás magyarázata itt is ezen ügy különleges jellegében rejlik, mivel ezen ügyben nagyszámú személyt ért kár. Következésképpen sem a megállapodás megkötésének helyeként, sem pedig – ezáltal – a kárt okozó esemény bekövetkezésének helyeként nem lehetett egyetlen helyet beazonosítani. Ráadásul számomra úgy tűnik, hogy a vállalkozás székhelye jellemzően egybeesik annak gazdasági tevékenységével.

48. Összefoglalva, nem látom, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja hogyan alapozhatná meg annak a bíróságnak a joghatóságát, amely olyan tagállamban található, amelyhez a jogvita egyedül azáltal kapcsolódik, hogy a károsult személyt ott érte vagyoni kár.

49. Következésképpen az első kérdésre azt a választ javaslom, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy egyéb kapcsoló tényezők hiányában az a valamely tagállambeli hely, ahol a kár bekövetkezett, nem tekinthető annak a „hely[nek], ahol a káresemény bekövetkezett”, ha ez a kár kizárólag olyan vagyoni kárból áll, amely valamely másik tagállamban megvalósult jogellenes magatartás következménye.

50. E javaslatra tekintettel a második kérdést már nem kell megvizsgálni.

25 — C-168/02, EU:C:2004:364.

26 — Kronhofer-ítélet (C-168/02, EU:C:2004:364, 21. pont).

27 — C-375/13, EU:C:2015:37.

28 — Kolassa-ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 54. pont).

29 — Kolassa-ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 57. pont).

30 — C-375/13, EU:C:2015:37.

31 — Lásd: Jacobs főtanácsnok Engler-ügyben ismertetett indítványa, C-375/13, EU:C:2014:2135, 64. pont.

32 — C-352/13, EU:C:2015:335, 52. pont.

33 — CDC Hydrogen Peroxide ítélet, C-352/13, EU:C:2015:335, 20. pont.

C – A harmadik kérdéstről

51. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kérdez rá, hogy úgy kell-e értelmezni a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját, hogy a nemzeti bíróság, amelynek mérlegelnie kell, hogy e rendelkezés alapján rendelkezik-e joghatósággal a jelen ügyben, köteles-e a felperes, illetve a kérelmező által ezzel összefüggésben előadottakból kiindulni értékelése során, vagy e bíróságnak az alperes által ezen előadottak megkérdőjelezése érdekében kifejtetteket is értékelnie kell-e.

52. Noha a kérdést előterjesztő bíróság e kérdést csak arra az esetre nézve teszi fel, ha az első kérdésre adandó válasz igenlő, úgy vélem, hogy szükséges erre is választ adni, tekintve, hogy e kérdés hatálya általános és a joghatóság vizsgálatára vonatkozik, nem pedig csak arra, hogy a vagyoni kár elegendő-e a joghatóság meghatározásához.

53. Előzetesen emlékeztetni kell arra,³⁴ hogy a joghatóságot a 44/2001 rendelet önálló szabályai alapján kell meghatározni, az ügy érdemében viszont a szerződéses kötelezettségekre,³⁵ valamint a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra³⁶ irányadó kollíziós szabályok alapján alkalmazandó nemzeti jog alapján kell dönteni.

54. A korábbi ítélkezési gyakorlat alapján álláspontom szerint több szempontból is meg lehet közelíteni az erre a kérdésre adandó választ.

55. A 44/2001 rendelet a joghatóság ellenőrzése körében nem határozza meg a nemzeti bíróság vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettségének terjedelmét. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Brüsszeli Egyezmény célja nem a szerződő államok eljárási szabályainak egységesítése, hanem a szerződő államok közötti kapcsolatokban a polgári és kereskedelmi ügyekkel kapcsolatos joghatóság megosztása és a bírósági határozatok végrehajtásának megkönnyítése volt.³⁷ Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik az is, hogy mivel eljárási szabályokról van szó, az eljáró bíróság által alkalmazandó nemzeti szabályokat kell alkalmazni, feltéve, hogy e szabályok alkalmazása nem sérti a Brüsszeli Egyezmény hatékony érvényesülését.³⁸

56. A Bíróság ennek megfelelően kimondta, hogy a felperes abban az esetben is hivatkozhat a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének (1) bekezdése értelmében a szerződés teljesítésének helyén alapuló joghatósági okra, ha a kereset alapjául szolgáló szerződés létrejött vitatott a felek közt.³⁹ Kimondta azt is, hogy a jogbiztonság érdekében a nemzeti bíróságnak az ügy érdemi vizsgálata nélkül, ezen egyezmény szabályai alapján el kell tudnia dönteni a joghatóság kérdését.⁴⁰

57. A Bíróság azt is kimondta, hogy a joghatóság vizsgálatának szakaszában a bíróság nem értékeli a nemleges megállapítási kereset elfogadhatóságát vagy megalapozottságát a nemzeti jog szabályai szerint, hanem kizárólag a bíróság államával fennálló kapcsolóelveket azonosítja, melyek a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja értelmében igazolhatják joghatóságát.⁴¹ A 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja szerint az eljáró bíróság megállapítottnak tekintheti az e rendelkezés szerinti joghatósága ellenőrzése érdekében a kérelmező állításait a jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos felelősség feltételei

34 — Lásd továbbá: a Kolassa-ügyre vonatkozó indítványom (C-375/13, EU:C:2014:2135, 69. pont).

35 — A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I”) (HL L 177., 6. o.; helyesbítés: HL L 309., 2009. november 24., 87. o.).

36 — A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II”) (HL L 199., 40. o.).

37 — Lásd e tekintetben: Shevill és társai ítélet (C 68/93, EU:C:1995:61, 35. pont); Italian Leather ítélet (C-80/00, EU:C:2002:342, 43. pont); DFDS Torline ítélet (C-18/02, EU:C:2004:74, 23. pont).

38 — Hagen-ítélet (C-365/88, EU:C:1990:203, 19. és 20. pont); Shevill és társai ítélet (C-68/93, EU:C:1995:61, 36. pont).

39 — Effer-ítélet (38/81, EU:C:1982:79, 8. pont).

40 — Benincasa-ítélet (C-269/95, EU:C:1997:337, 27. pont).

41 — Folien Fischer és Fofitec ítélet (C-133/11, EU:C:2012:664, 50. pont).

vonatkozásában.⁴² A Bíróság végül kimondta, hogy a 44/2001 rendelet szerinti joghatóság-vizsgálat keretében nem kell átfogó bizonyítási eljárást lefolytatni azon vitatott tényekkel kapcsolatban, amelyek mind a joghatóság kérdése, mind az érvényesített igény fennállása szempontjából relevánsak, a nemzeti bíróság mindazonáltal a rendelkezésére álló összes információra figyelemmel vizsgálhatja joghatóságát, adott esetben az alperes kifogásait is beleértve.⁴³

58. Azt javaslom tehát a Bíróságnak, hogy a harmadik kérdésre úgy válaszoljon, hogy a 44/2001 rendelet rendelkezéseinek értelmében joghatóságának meghatározása érdekében a jogvitában eljáró bíróság köteles valamennyi rendelkezésére álló tényt értékelni, beleértve ebbe adott esetben az alperes által előadott tényeket is.

V – Végkövetkeztetések

59. A fentiekre tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia Legfelsőbb Bírósága) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire:

- 1) A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy egyéb kapcsoló tényezők hiányában az a valamely tagállambeli hely, ahol a kár bekövetkezett, nem tekinthető annak a „hely[nek], ahol a káresemény bekövetkezett”, ha ez a kár kizárólag olyan vagyoni kárból áll, amely valamely másik tagállamban megvalósult jogellenes magatartás következménye.
- 2) A 44/2001 rendelet rendelkezéseinek értelmében joghatóságának meghatározása érdekében a jogvitában eljáró bíróság köteles valamennyi rendelkezésére álló tényt értékelni, beleértve ebbe adott esetben az alperes által előadott tényeket is.

42 — Hi Hotel HCF ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215, 20. pont).

43 — Kolassa-ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 65. pont).